

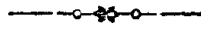
الحسن والقبح

تفسیر سورہ یوسف علیہ السلام

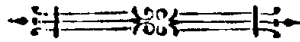
جزء اول

دیار بکر ولایت جلیله سی والیسی دولتو سری پاشا حضرتلرینک آنار
خامه بلاغتملامه لرندندر

معارف نظارت جلیله سنک رخصتیه

استانبول

باب عالی چاده سنده ۵۲ نومرولی شرکت مرتبیه مطبعه سنده طبع اولمشدر

۱۳۰۹

احسن القصر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

« الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا ونبينا محمد
الامين وعلى آله وصحبه الطاهرين اجمعين . »

مقدمه

هر نه زمان سوره جليله يوسف عليه السلامي قرائتله
حلاوتياب ايمان اولدمسه، قلباً رقتله ممزوج برلذت روح افزا
حس ايتشمدرکه آنی ذوق آشنای قرآن اولميانلر تقديردن ،
سراثر شناس وجدان اولميانلر تصويردن عاجزدرلر .
نزد قرآنيانده مسلمدرکه مصحف شريفك هر هانكي
صبحيفه سي آچلسنه ، او مرآت حقائق نماده نظر ربا برحسن
مجرد كوريلور .

ايمدی سراسر ، قرآن حکيمده جاوه کر اولان او حسن
جهان آرایه عطف نگاه دقت اولنسون ، بو سوره کریمه بر

دلبر لاهوتی منظرک صباحت وجهنی آرتیران برخال عنبر-
آکینی آکدیرمازی؟

نه حاجت! «احسن القصص» نعت جمیلی، جلالت شانک
بریوک دلیلی دکلمیدر؟ نی ده وکلهزده عقل و شعور ایدن
آنک جمال جمیلی دکلمیدر؟

عقل وادراکم بکا دیرکه: برعاجز لسان، ذوق وجدانه
نصل ترجمان اوله بیلیر؟

طبع هوسناکم آکا دیرکه: بعضاً برشدتی آرزو،
محالات ایچنده ده امکان، جستجو ایدر. بو عبدکم بضاعه نک
اوسوره جلیله برترکجه تفسیر تحریرینه خامه زن جرات
اولسی ده ایشته او قیلنددر.

مع مافیه بو بر کتاب مستطابدرکه، مسماسی کبی اسمی ده
الهدیر، فیضی نامتاهیدر. مدادی نور تنزیل، قلمی شهر
جبریلدر. نصوصی وحی خدا، منصوصی رشد وهدادر.
ازلده اهتدا ایدنر، حکمنه اقتدا ایدرلر.

متنی الله کلامی، شرحی ده آنک الهامیدر؛ قدرینی اهل

ایمان بیلیر. مزا یاسنه وقوف، عرفانه موقوفدر.

هر سطری بر جدول عنبر سرشتی، هر حرفی بر حوض
بهشتی آکدیررکه صوی نهر کو ثردن کلیر؛ روضه جانہ آقار.

بر بحر بی کراندرکه، غورینه ایرلمز! لکن میاهی عذب
و فراتدر؛ زیرا منبعی چشمه سار آب حیاتدر.

بر نسخه عبرت آمیز حکمتدرکه، عنوان او قویان ایقانه،
پر نیانن طوقویان ایمانه کلیر.

بر نسیج لاهوتی منوالدرکه، نقش نکار معنی، تار و پودنده
جلوه نمادر.

بر نکار معنی که، طراوت جمالی کلره غبطه رساندر، اما
نیل وصالی صائنه که، آساندر! او، حقدن قوله محض لطف
واحساندر.

الحمد لله العلی الاعلی

بو بر فیض لایزالیدرکه، آنک قدر بلندی تقدیر بشردن

عالیدر.

لفظی ده، معنای ده الهی، بر معجزه قاهره رسالت -
پناهدرکه، آنکه خاکیان، آسمانیره قارشی مفتخر و مباهیدر.

لمؤلفه

ای مفتخر انس و جان، محمد! سلطان جهان جان، محمد!
فخر ایله ایسه سنکه چوقی؟ افلاکه بو خاکدان، محمد!

وله

وصفکده نه سویلسم احقسن
مرآت خدانمای حقسن

صلوات الله وسلامه عليك وعلى آلك واصحابك الطاهرين
يا رسول الله!

پادشاه شوکت پناهمزکه، کزیده آل عثماندر، غازی سلطان
— عبد الحمید — خانددر. روی زمینده ظلّ اله،
خليفة دل آکاهدرکه، دعای دولتی سبب غفراندر.

مؤلفه

بیگلر یاشا ای شه جهانبان
معمور اوله ملک آل عثمان

رّبم سکا عمر نوح ویرسون
فوز و ظفر و فتوح ویرسون

اقبال ایله اول همیشه خوشدل
ای شاه جهان پناه عادل

سرّی کریدی

آمد. ۱۳۰۶

افتتاح

سوره کریمه یوسف علیه السلام، مکّه مکرّمه ده مُنزل، سُور
جليله قرآنیه دندر. یوزاون بر آیت کریمه یی، بیک یدی یوز یتش یدی
کله یی، یدی بیک یوز آلتش ایکی حرفی مشتملدر.

سبب نزولی حقنده حضرت ابن عباسدن «رضی الله عنهما» منقول
برروایت واردرکه، اوائل بعثت نبویه ده صناید قریش، مدینه منوره ده
بولنان علماء یهود نردینه بش آدم کوندروب، «بزم ایچمزده ظهور
ایله دعوی نبوت ایدن حضرت محمد حقنده سز نه دیرسکز؟» دیه
صور دیلر. آنلرده سیر سنیه جناب رسالت پناهی یی بعد الاستقصاء
«شو اوصاف ایله متّصف بر نبی عارفک کله جکئی بزه (تورات) خبر
ویریور، آنک زمان خروج وظهوری ده بوزماندر، لکن تجربه ایچون
آکا شو اوچ سؤالی ایراد ایدیکز، اکر ایکیسنه جواب ویررده
اوچنیسندن سکوت ایدرسه، محقق ییش اولکز که پیغمبر منتظر آخر-
الزمان اودر. هان آکا اتباع ایدیکز. اولاً: اصحاب کهفک قصه سنی،
ثانیاً: آل یعقوبک کنعان ایلندن مصره انتقالی سبب یی، ثالثاً: روحدن
سؤال ایدیکز، اکر روحه دائر آز چوق معلومات ویررسه، هان
دعواسنک بطلان وکذبیه حکم ایدیکز.» دیدیلر.

مبعوثان قریش، شو تعلیمات ایله مکّه مکرّمه یه عودت ایدوب
اسئله ثلاثه مذکوره یی حضرت اعلم الانبیاء صلی الله علیه وسلم افدمزه

سرد ایتمریله سورة كهف ، سورة يوسف ، برده « وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ
الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا. » آیت
جلیله سی نازل اولدی .

ایشته حضرت ابن عباسدن « رضی الله عنهما » منقول اولان
روایت بودر. لکن امام فخر رازی « رحمه الله » مفاتیح الغیبه روایت
مذکورده نك ضعفنی دلائل عدیده معقوله ایله بیان بیورمشدر. تفصیلی
بزم ترجمه (روح) رساله مزده مندرجدر.

سبب نزول اولمق اوزره قول آتی دخی رقمزده یراعه مفسریندر.
سورة يوسف علیه السلامك ما قبلی اولان سورة هود علیه
السلام وقتا که ، « وَكَلَّا نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الرُّسُلِ . » قول کریمیه
ختم بیورلدی؛ آتی ولی ایدن سورة يوسف علیه السلامده ده قصه عبرت-
آمیز جناب يوسف، ذکر اولندی. زیرا بوقصه دخی انبیا انبیا
عظامدندر .

دیگر انبیا علیهم السلامك کندی قوملری یوزندن چکدکلری
محن و مشاق ، اوللا ذکر اولندیغی کبی ، بو سورة جلیله دهده يوسف
علیه السلامك قرداشلرندن کوردیکی جور و جفا بیان و حکایه بیورلمشدر.
تا که پیغمبر اکبر اقدمن حضرتلری، انبیا سالفه حضرتک
اجانب و اقاربندن مقاسات بیوردقلری اذابی بیلسونلر ده متسلی
اولسونلر .

ایشته شو جهتله بوایکی سورة جلیله بیننده مناسبت تامه واردر.

§

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اوائل سُورِ کریمهٔ قرآنیّه ده زیور سلك سطور اولان بسملهٔ شریفه خصوصنده بین العلماء اختلاف اولندی.

کیمیسی دیدی که: اوائل سُورده کی «بسمله» اصلا قرآندن معدود دکلدرد.

«ابن مسعودک» رضی الله عنه «قولى، امام مالکک مذهبی، قُدماى خنفيّه نك مذهب مشهورى بودر. مدينة منوره نك، بصره نك، شامک قُرّاسى، فقهاسى عندنده ده قول مختار بودر.»

کیمیسی دیدی که: هم کنديله تبرک ایچون، هم سُورِ کریمهٔ قرآنیّه یینى فصل ایچون نازل اولمش بر منفرد آیتدر.

«مذهب صحیح حنفی ده بودر.»

کیمیسی دیدی که: «بسمله» آنکله مصدر اولان سُورِ کریمه نك هر برندن برر آیت تامه در.

«بو، ابن عباسک قولى اولوب ابن عمرده نسبت اولمشدر.

ابن الجوزینک (زاد المسیر) نام تفسیرنده «رُوى عن ابن عمر، رضی الله عنه أنّها نزلت مع کلّ سُورَةٍ.» قولى بوکا محمولدر. سعید بن جبیرک، زُهرینک، عطانک، عبدالله ابن المبارکک ده مذهبی بودر. مکهٔ مکرّمه نك، کوفه نك قُرّاسى، فقهاسى ده بونک اوزرینه فتوى ویرمشلردر. امام شافعی نك قول جدیدی ده بودر. او سبيله درکه شافعیلر بسملهٔ شریفه یی جهری نمازلرده جهراً اوقورلر.»

کیمیسی ده سُور سائرہ اوائلندہ کی «بسملہ» هر سورہ دن برر جزء میدر دکلیدر؟ برر آیت تائمہ میدر دکلیدر؟ بوکا تعرض ایتکسزین یالکز «سائر سورہ لردہ قرآندن معدود اولقلہ برابر سورہ فاتحہ دن بر آیت جلیله در.» دیدی. (امام قُرطبی) نك بیاتنه کوره امام شافعی حضرتلرینک قوئیندن بریسی ده بودر. (خطابی) دن مرویدرکه: ابن عباسک، ابوهریره نك ده قولی بودر. «رضی الله عنهم»

کیمیسی دیدی که: بسملہ شریفه سورہ فاتحہ ده آیت تائمہ در، سُور باقیه ده بعض آیتدر.

دیگر بر قوله کوره، بسملہ ایله مصدر نه قدر سُور کریمه وار ایسه اوللرندہ کی بسملہ لرك هر بری برر آیتدر. فقط بونلر هیج بر سورہ نك اجزاسندن معدود دکلدلر.

[لکن بقول، کتب تفاسیرده هیج کیمسه یه اسناد ایلامشدر.]

بو بابده متأخرینک ده بر قول دیگر ی واردر.

دیدیلرکه:

بسملہ، سورہ فاتحہ ده آیت تائمہ در، اما سُور سائرده قرآندن معدود دکلدر.

[لکن بقول ده اصحاب تألیف کیمسه یه نسبت ایتماشلدر.]

بزم (سر قرآن) ده بو بحثک تفصیلی واردر.

§

قوله تعالی

«الر، تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ . إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ .»

خلاصهٔ مآل منینی — : شو آیات بینات — که «الر» اسمیه نامور اولان بوسورهٔ جلیله ده یا محمد! سکا انزال اولمشدر — کتاب مبین آیتلیدرکه اوده قر آندر. [۱] یاخود، «الر» ایشته شوسورهٔ جلیله در. یاخود، ایشته شوسورهٔ جلیله «الر» در، یعنی «الر» اسمیه مسما در. [۲]

شو آیات بینات او سورهٔ جلیله نك آیتلیدرکه آنك نصل برحد اعجازده، یعنی تنظیری طوق بشردن خارج نصل براسلوب عالی ممتازده واقع اولدینی ظاهر در.

یاخود، شو آیات بینات او سورهٔ جلیله نك آیتلیدرکه من عند الله اولدینی — اسلوب عالیسنی، معانی منیفه سنی تدبر ایدنه — مبین وموصحدر. یاخود، یا محمد! طائفهٔ یهودك سندن صور دینی قصهٔ یوسف علیه السلامی مبین وموصحدر. [۳]

مجرد قر آنی فهم ایدوب معانی منیفه سنی احاطه یه مقتدر اوله سکر و آنك مشتمل اولدینی عجائب وغرائبه احالهٔ فکر ونظرله قصص و اخبار سلفی کیمسه دن تعلم ایتمامش، علمایه مقارن اولمامش برذاتك بو طرز بیانی، لاسیما مغیباتدن خبر ویرمسی وحی خدادن غیری بر صورتله امکان پذیر حصول اولوق متصور اولمیان خارق العاده بر معجزه ایدوکنی آکلایه سکر دیه بز آنی قر آن عربی اولدینی حالده انزال ایلدك.

[۱] امام فخرالدین رازی بویله معنی ویرمشدر.

[۲] شیخ زاده بویله معنی ویرمشدر.

[۳] قاضی بیضاوی بویله معنی ویرمشدر.

§

تفسیر و ایضاح — کتب اصولده صر حدرکه بعض سور قر آنیہ نیک
فواتحی اولان : « الر ، ق ، ص ، ن ، الم » مثللی حروف مقطعه
متشابهات قر آنیہ دندر . فواتح مذکورہ ، عربی حروف ہجا عددنجه
یکرمی طقوز سورہ جلیله ده وارد اولمشدر .

مذهب سلفه کورہ فواتح مذکورہ دن مراد الہی نہ اولدیغنی
بز بروجہ ایله آکلایه میز .

بوابده متقدمین و متأخرینک اقوالی کثیر و مختلفدر .
بعض اکبر امت ، « بو حرفلر علوم مستوره و اسرار محجوبه دندر . »
دیمش .

صدیق اکبر « رضی اللہ عنہ » — « فی کُلِّ کتابِ سرٍّ و سرِّ القرآن
اوائل السور . » بیورمشدر .

امام علینک ، « رضی اللہ عنہ » — ان لکل کتاب صفوة و صفوة
هذا الكتاب حروف التهجی . « بیورمش اولدیغنی کتب معتبره ده
منقولدر .

ابن عباس ، « رضی اللہ عنہما » — علماء کرام ، بو حرفلرک
مدلولات صحیحہ سنی آکلامقدن عاجز قالدی . — دیمشدر .

« امام شعبی » نک ، کندیسندن سؤال ایدنلره : « سرُّ اللہ تعالی فلا
تطلبوه . » دیدیکی مرویدر .

کیمیسی دیدی که : بو حرفلر ، اسماء الہیہ دندر .
کیمیسی دیدی که : بو حرفلرک هر بری ، اسماء الہیہ دن بر اسمہ ،
(یا خود) صفات الہیہ دن بر صفتہ اشارتدر .

کیمیسی دیدی که: حروف مذکورہ دن ہر بری، صفات افعالین برینہ دالدر. مثلاً: (الم) ده کی (الف) آلاء، (لام) لطف، (میم) مجد اشارتیدر.

بو، «محمد بن کعب القرظی» نک قولیدر.

کیمیسی دیدی که: بو حرفلر حساب قیلندندر.

کیمیسی دیدی که: حروف مذکورہ بر کلامک انتہاسیلہ دیگر کلامک ابتداسنه دلالت ایدر.

حاصلی: بو حرفلر حقنہ چوق سوز سویلندی. بو اقوال مختلفہ دن معتمد علیہ اولان: حروف مذکورہ نک اسماء سُور اولمسیدر که امام خلیل، امام سیبویہ ده بورایہ ذاہب اولمشدر. اکثر محققین دیمشدر که: بو مقطعات علی سبیل التحدی تعدید حروفدر.

یعنی اوائل سُورده کی بو حروف مقطعه ارباب انکاره قارشی احتجاجاً ایراد بیورلمشدر.

«قرآن حکیم، ایشته شو حرفلردن ترکیب ایدیور، قواعد ترکیب حروف ایسه سزجده معروفدر. ایدی قرآن مجل وحی مُنزل اولسه، سزکده بونک نظیرینی ایراد ایدہ بیلیمکز لازم کلیر. حال بوکه مجموعنی دکل، بر جزئی، برسورہ سنی، حتی بر آیتنی بیلہ تنظیرہ مقتدر اولہ میورسکز! اویلہ ایسه انصافه کلوب بونک وحی مُنزل اولدیغنی تصدیق ایتلیسکز.» بیورلمش اولیور.

حروف مذکورہ بی متشابهات قرآنیہ دن عد ایلین سلفه کوره، بونلردن مراد الہی نہ اولدیغنی بز بروجہ ایلہ بیلہ میز. ایشته قرآن کریمک بونوع آیتلری «متشابهات» تسمیہ اولنوب آنلره اتباعی جناب حق ذم سیاقنده بیوریور که:

«هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ .»

بو آیت جلیله حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افدمزہ خطاباً نازل اولوب خلاصه مضمون منیفی بودرکه: «الله، اودات اجل اعلادرکه سکا کتاب کریمی انزال ایلدی. آنک بعض آیتلری، آیات حکماتدرکه آنلر ام کتابدر. اما قلبنده زیغ [۱] اولانلر، فتنه غرضی وتاویل طلبی ایله قرآن کریمک متشابهنه اتباع ایدرلر. متشابهک تاویلنی ایسه، الله تعالی حضرتلرندن بشقه کیمسه یلمز، وعلمده راسخ اولانلر آنجق — آکا ایمان ایتدک، هر بریسی ربمز تعالی حضرتلرینک عندندندر. — دیرلر.»

بو معنی مذهب سلف اوزره «والراسخون» لفظ شریفنک ابتداء کلام اولسنه مینیدر.

چونکه علماء سلف، متشابهاتک حاوی اولدینی اسراری، علم الهی یه ترک ایله مقام تسلیمده بولندقلرندن حین تلاوته «الّا الله» اوزرنده وقف ایدرک «والراسخون» لفظ شریفنی «الّا الله» اوزرینه عطف ایلزلردی. متأخرین ایسه «والراسخون» لفظ شریفنک

[۱] الزیغ الميل عن الصواب فی الفهم . والاحاد هو الميل عن الحق .

«الآله» اوزرینه جواز عطفی بعض دلائل ایله اثبات ایدهرک، متشابهاتی تاویلله همت بیوردقلرندن بونلرک مذهبنه کوره مال آیت کریمه: «متشابهک تاویلنی الله تعالی حضرتلرندن وعلمده راسخ اولانلردن بشقه کیسه ییلز». دیمک اولور.

بو براوزون بمخدر.

بومخنده کی اقوال علمایی تماماً سرد ایتمک لازم کلسه، بر تالیف مستقل وجوده کلیر، صدبدن چیقلمش اولور. شو قدر که موضوع بمختر اولان متشابهاته دائر ایضاحات کافیه ویره ییلک ایچون دهها برایکی سوز سویلیه جکز:

علماء اصول: «لفظک معناسنه دلالتی وضوح وخفا اعتباریله سکر قسم اولوب «متشابه» ایشته او سکر قسمدن سکرنجیسیدر». دیدیلر.

اقسام ثمانیه

برنجی قسم — بر لفظدن مراد الهی یا ظاهردر، یا دکلدر. ظاهر اولانده یا نسخی قبول ایتمز، یا ایدر. اولکیسی «مُحَكَّم» در [] «الجهاد ماضی الی یوم القیمة». حدیث شریفنده اولدینی کبی.

[*] محکمده ایکی قسمدر. بری — «محکم لعینه» درکه نسخ و تبدیلی قبول ایتماسی، یا تأبید ودوامه دلالت ایدن لفظ ایله ورودی جهتهدر. متن کتابده مذکور اولان حدیث شریف کبی. یاخود معنای کلام عقلاً تبدیله محتمل اولادینی جهتهدر. صفات آلهیه به دلالت ایدن آیات کبی. دیگرى — «محکم لغیره» درکه زمان وحی و تزلیک مرور واقضاسی جهتهله نسخه احتمالی منقطع اولان کلامدر.

ایشته علماء اصولک: [حضرت رسول اعلم افندمزک داربقایی تشریفلرندن سکره قرآن کریمده وارد اولان «نص، ظاهر، مفسر» ک جمله سی محکمدر]. دیدکلرندن مراد بومحکمدر.

ایکنجی قسم — : نسخی قبول ایدن لفظک تأویلہ احتمالی یا وارد،
 یا یوقدر. ایکنجیسی «مفسر» در. «وَقَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَافَّةً». نظم جلیلندہ
 اولدینی کی. زیرا «کافہ» لفظ شریفی باب تخصیص و تأویلی سدا یتشدر.
 آنجق قتل مشرکین احکام شرعیہ دن اولدینغیون نسخی قبول ایدر.
 اوچجی قسم — : بر لفظک تأویلہ احتمالی اولقلہ برابر اولفظ
 اگر کندیسندن ظاهر اولان معنای مراد ایچون سوق اولنمش
 ایسه، آکا «نص» اطلاق اولنور. «مَثْنِي وَثُلَاثَ وَرُبَاعًا». نظم
 جلیلندہ کی بیان عدد کی. چونکہ بو آیت کریمہ بیان عددده (نص) در.
 دردنجی قسم • : اگر کندیسندن ظاهر اولان معنای مراد
 ایچون سوق اولنماش ایسه، اول معنایہ نسبتله (ظاهر) اولور.
 آیت سالف الذکرک حِلّ نکاحہ دلالتی کی. نکاحک حِلّی آیت
 أُخْرَادِن مَعْلُوم اولمشدرکہ، اوده «وَأُحِلَّ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذَلِكَ». نظم
 جلیلیدر.

بشنجی قسم — : اگر معنای مراد، بر عارضدن ناشی خفی
 اولورسه، آکا (خفی) اطلاق اولنور. «وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا
 أَيْدِيَهُمَا». قول شریفندہ اولدینی کی. چونکہ بو قول شریفک بِشَاش
 ایله طرّاره شمولی خفیدر. زیرا آنلر اسم آخرله تسمیہ قلمشدردر.

آلتنجی قسم — : اگر معنای مراد، بر عارضدن دولایی خفی
 اولیوبده خفاسی کندندن ایسه، بونکله برابر نقلاً دکل، عقلاً
 ادراک اولنور ایسه، آکا (مُشْکِل) اطلاق اولنور. «وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا
 فَأَطَّهَرُوا». قول شریفندہ اولدینی کی. زیرا قَم، حقندہ إشکال واقعدر.

چونکه قم، من وجه باطن بدن در . حتی ریتی بلع ایله صوم، فاسد اولماز . من وجه دخی ظاهر بدن در . حتی آغزه برشی داخل اولقله ینه صوم، فاسد اولماز . بوضورته وجهین ایله عمل اولندی .

قم، طهارت کُبراده ظاهره الحاق اولندی؛ آنکده غسلی لازم اولدی . طهارت صُغراده باطنه الحاق اولندی؛ حَدَث اصغرده آنک غسلی واجب اولمادی .

بوراده بر دقیقه وارد: عجبا نیچون بالعکس طهارت کُبراده (باطن) طهارت صُغراده (ظاهر) اعتبار اولندی؟ شارع تعالی حضرتلری طهارت کُبری حقنده «وَأِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَأَطَهَّرُوا» بیورمشدر . تشدید ایسه تکلف ومبالغه دلالته ایدر، آنکچون .

یدنجی قسم — : نقلاً ادراک اولنورسه، آکا (مُجْمَل) اطلاق اولنور. «وَحَرَّمَ الزَّبَا». قول شریفنده اولدینی کبی . زیرا (ربوا) لغتده «فُضِّل» در . حال بوکه، هر فضل، بالاجماع حرام دکلدر . ایشته بو آیت کریمده حرمتی بیان بیوریلان فُضِّلک نصل فضل اولدینی معلوم دکلدی . وقتا که فخر عالم، صلی الله علیه وسلم افندمن حضرتلری بو فُضِّلک ایضاخنده اشیاء ستهبی [۱] بیان بیوردیلر، معنای مراد، معلوم اولدی . آندن صکرهده طلب وتأمله احتیاج مس ایلدی . تا که فُضِّلک علت حرمتی بیلنسوند اشیاء ستهنک غیریسنده ده «ربا» حرامدر دیه حکم اولنسوند .

[۱] اشیاء سته شونلدر: حنطه، شعیر، تمر، ملح، ذهب، فضه .

سکزنجی قسم — : اگر معنای مراد، نه عقلاً نه نقلاً اصلاً ادراک اولنه مازسه، آ کاده «متشابه» اطلاق اولنور. بعض سُور کریمه نك اوائلنده کی حروف مقطعه کبی [۱] جناب حقه نقص، ایهام ایدن صفتلردن «وجه، ید، صورت، استواء» کبی. [۲]

ایشته بتوفیقه تعالی تفسیرینه خامه زن جرأت اولدیغز سورء جلیله یوسف علیه السلام اوئلنده کی «الر» شو سکز قسیمک سکزنجیسی اولان متشابهات قرآنیته دن اولوب مذهب سلفه کوره بوندن مراد الہی نه اولدیغنی بز بوجه ایله آ کلایه میز.

زیرا بوندن مراد الہی اولان معنائک عقلاً ادراکی ممکن دکلدر. اعلم الانبیاء صلی الله علیه وسلم افندمن حضرتلرندن ده آ کا دئر بزه برنقل وارد اولمامشدر.

شو قدرکه بالاده بیان اولندیغنی وجه ایله علماء متأخرین، متشابهاتی تأویله همت بیوردقلرندن بو حروف تہجی حقیقده ده بعض معانی مناسبه بیان بیورمشلردر.

از جمله : «الر» یہ بروجہ آتی اوچ درلو معنی ویرمشلردر.

۱ — بن الہم، اهل انکارک شو قصء یوسف علیه السلام دن سکا واقع اولان سؤالترینی کورر وایشیدیرم.

۲ — بن الہم، اخوان یوسفک «علیہ السلام» صنیعہ لرینی ویوسف علیہ السلام ایله اولان معاملہ لرینی کوررم.

[۱] بونلر، متشابه اللفظدرکه کندیلرندن ہیج برشی منہم اولماز.

[۲] بونلر، متشابه المفہومدرکه کندیلرندن اگرچه برشی فہم اولنور لکن او شیئک ارادہ اولنمی مستحیل اولور.

۳ — بن آلم، خلقك كوردیكنی ده، كورمدیكنی ده كوررم.

رمز آشنایان قر آندن «امام ربّانی» نك شو سوزی بو باده پك
عالیدر :

«بعض سُور کریمه نك اوائلنده کی حروف مقطعه، محبّ ایله
محبوب آره سننده جلوه نما اولان سرائر مکتومه یه دائر برر رمز
واشارتدرکه او اسرار خفیّه قدسیّه بیکانه آشنا اوله ماز. اگرچه علماء
راسخین، خدمه حیب ربّ العالمیندر؛ خدمه خاصه نك بعض اسرار
مخدومه وقوف واطلاعی ایسه جائز و ممکندر؛ لکن داخل بزم
خاص الخاص اختصاص و محرم اسرار خواص اولان آشنالر، بیکانه یه
آچیلیرلمی؟ نه ممکن!

«یضیقُ صدری ولا یصَلِقُ لسانی»

دیگر اهل تحقیق ده بوکا یاقین سوزلر سویله مشلدردر .

اوائل سُورده کی حروف تهجّی، بیکانه یه افشاسی حرام اولان
سرائر مکتومه دندر.

متشابهاتک تاویلنی، علم محیط الہی یه ترک ایله مقام تسلیمده
بولناتلر، طریق اسلمی اختیار ایتمش اولدیلر. مع مافیہ بونلرک معانی
صحیحہ سنی کمل عبادینک مشرق انوار اسرار اولان قلوب صافیہ سنه
افاضه بیورمسی ده خدای متعالک الطاف بی نہایه سندن مستبعد دکلدر.
شو قدرکه هر حوصله، بومثللی معانی دقیقه بی احاطه دن عاجز اولمغله
محرم ان اسرار خدا، وجه وجیه معنادن تمامیله کشف غطا یتیموب،